

УДК 631.15(477.83)

Пархуць М.Р.
старший викладач кафедри менеджменту організацій
імені професора Євгена Храпливого
Львівського національного аграрного університету

УМОВИ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА ЛЬВІВЩИНИ ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО ТЕХНІЧНОГО ОСНАЩЕННЯ

CONDITIONS OF AGRICULTURAL PRODUCTION OF LVIV REGION AND PROBLEMS OF ITS TECHNICAL EQUIPMENT

АНОТАЦІЯ

Подано характеристику аграрного сектору економіки Львівщини, його регіональні особливості розміщення та умови розвитку сільськогосподарських підприємств. З'ясовано, що недостатнім є технічне забезпечення сільськогосподарських підприємств Львівської області. Запропоновано підвищити технічну забезпеченість сільськогосподарських підприємств за рахунок спільних форм використання сільськогосподарської техніки та формування кооперативів.

Ключові слова: аграрне виробництво, умови господарювання, сільськогосподарська техніка, технічна забезпеченість підприємств, спільні форми використання сільськогосподарської техніки, кооператив зі спільного використання техніки.

АННОТАЦИЯ

Дано характеристику аграрного сектора экономики Львовщины, его региональные особенности размещения и условия развития сельскохозяйственных предприятий. Выяснено, что недостаточным есть техническое обеспечение сельскохозяйственных предприятий Львовской области. Предложено повысить техническую обеспеченность сельскохозяйственных предприятий за счет общих форм использования сельскохозяйственной техники и формирования кооперативов.

Ключевые слова: аграрное производство, условия хозяйствования, сельскохозяйственная техника, техническая обеспеченность предприятий, общие формы использования сельскохозяйственной техники, кооператив по совместному использованию техники.

ANNOTATION

The paper provides characteristics of the agricultural sector of Lviv region, its regional peculiarities and peculiarities of allocation and conditions of agricultural enterprises. It is revealed that the condition of technical support of agricultural enterprises in Lviv Oblast is insufficient. It is suggested to increase technical support of agricultural enterprises through the use of common forms of agricultural machinery and the formation of cooperatives.

Keywords: agricultural production, economic conditions, agricultural equipment, technical support of enterprises, common forms of use of agricultural machinery, cooperative with joint use of technical equipment.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку сільського господарства усі виробничі й технологічні процеси в агровиробництві відбуваються із залученням сільськогосподарської техніки. Тенденції розвитку сільськогосподарського виробництва у Львівській області значною мірою визначаються її особливими характеристиками, зокрема й рівнем технічної оснащеності.

Недостатнє забезпечення підприємства технічними ресурсами негативно впливає на процеси його виробничої діяльності, гальмує підвищення конкурентоспроможності виробництва

сільськогосподарської продукції. Тому продовольча безпека як на державному, так і на регіональному рівні залежить від технічної забезпеченості виробників сільськогосподарської продукції. Отож, в умовах сьогодення питання, пов'язані із забезпеченням сільськогосподарських підприємств технікою, є особливо актуальними і потребують нагального вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання технічного забезпечення сільськогосподарського виробництва вивчають багато вчених, серед яких значний внесок зробили Я.К. Білоусько, А.М. Головка, П.А. Денисенко, П.М. Макаренко, В.І. Перебийніс, Г.М. Підлісецький, О.В. Ульянченко, В.С. Шибанін та багато інших. Проте деякі питання і проблеми технічної оснащеності аграрних підприємств потребують подальшого дослідження.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Враховуючи непередбачуваність ринкових ситуацій в економіці України, динамічні зміни, що постійно відбуваються у ринковому середовищі і впливають на умови функціонування аграрних підприємств, існує необхідність щодо виявлення переваг у поєднанні окремих форм технічного забезпечення сільськогосподарських виробників і щодо перспектив їх подальшого розвитку.

Постановка завдання. Висвітлення умов господарювання у сільськогосподарському секторі економіки регіону та розробка пропозицій щодо покращання технічної забезпеченості сільськогосподарських підприємств Львівщини.

Виклад основного матеріалу. Оцінюючи розвиток сільського господарства Львівської області можна зазначити, що він значною мірою визначався загальнодержавними тенденціями. Тривалий період аграрна галузь перебувала у глибокій кризі. Ця криза була зумовлена розбалансованістю економічних зв'язків та нецивілізованими ринковими відносинами як у сільському господарстві зокрема, так і в економіці країни загалом.

Водночас зниження обсягів виробництва, поряд із невдалою амортизаційною політикою та різким диспаритетом цін на продукцію сільського господарства та технічні засоби, які воно використовує, призвели до значної зноше-

ності основних фондів сільського господарства та неможливості селян придбати нову техніку. Зауважимо також, що погіршили ситуацію труднощі в процесі кредитування та інвестування сільського господарства.

Досліджуючи тенденції розвитку сільськогосподарського виробництва у Львівській області, слід звернути увагу, що вони значною мірою визначаються її особливими характеристиками.

По-перше, область має чи не найбільший спільний кордон з Республікою Польща. З одного боку, це зумовлює легший доступ до нових технологій виробництва та реалізації продукції, до нових способів управління аграрним підприємством. В рамках прикордонного співробітництва відбувається обмін досвідом щодо розвитку аграрного виробництва, аграрного ринку та сільських територій. Однак, з іншого боку, наближеність до зовнішніх кордонів посилює рівень конкуренції на ринку сільськогосподарської продукції, особливо в умовах вступу України в СОТ.

Досить велика площа та особливості географічного розташування зумовлюють поділ області на п'ять природних зон, а саме: на гірську зону Карпат та Передкарпаття – на півдні, Подільську височину – в центральній частині, а також Мале Полісся та Волинську височину – на півночі. Така географічна розрізненість зумовлює різну спеціалізацію сільськогосподарського виробництва, зокрема південні райони спеціалізуються на виробництві продукції тваринництва, а північні – на виробництві продукції рослинництва.

Під час аграрних реформувань в області відбулися докорінні зміни в розмірі та структурі земельних угідь. За даними Головного управління статистики у Львівській області, відбулося суттєве скорочення земель сільськогосподарського призначення.

Говорячи про особливості аграрного виробництва у Львівській області, слід зауважити, що Львівська область була першою у запровадженні розпаювання колгоспного майна, що призвело до перерозподілу земельних ресурсів між основними категоріями їх користувачів – сільськогосподарськими підприємствами та господарствами населення. Показовим також є той факт, що у володінні та користуванні господарств населення області знаходиться 76,2% усіх сільськогосподарських угідь, з яких 71,1% ріллі.

Структурний перерозподіл сільськогосподарських угідь між основними користувачами на користь господарств населення характерний для всієї Західної України, але у Львівській області він відбувся особливо інтенсивно.

Ще однією особливістю Львівщини є висока щільність населення. Наприклад, у цій області систематично скорочується кількість зайнятих у сільському господарстві, при тому що тут проживає найбільша кількість сільського населення – 999,1 тис. осіб, благополуччя якого

значно залежить від рівня зайнятості на селі, який, відповідно, залежить від розвитку сільськогосподарського виробництва.

Процес реформування організаційних форм господарювання в області проходив у два етапи, а саме: спочатку колгоспи були розпайовані та на їх основі утворились спілки селянських господарств, а потім протягом 2000-2001 рр. спілки селянських господарств були реорганізовані в господарські товариства та приватні підприємства. Крім того, в процесі реформування господарські суб'єкти подрібнішали, великих залишилися одиниці. Найбільш масовими формами господарювання в сільському господарстві області стали господарства населення, фермерські господарства і господарські товариства.

Усі перелічені особливості сільського господарства Львівщини та аграрні реформи, які проводились протягом останніх двох десятиліть, призвели до суттєвих змін форм господарювання на селі та їх ефективності. Надзвичайно важливим чинником функціонування сільськогосподарських формувань регіону є їх технічна оснащеність.

Вирішальне значення впливу рівня механізації на обсяги й собівартість виробництва зумовлено тим, що у технологіях вирощування рослинницької продукції великих підприємств механізовані роботи становлять 90-95% від усіх операцій, а в малих фермерських господарствах – 65-75% [1, с. 35].

Ситуація, що склалася, потребує нових підходів до вирішення технічного забезпечення галузі, які б давали змогу підвищити ефективність розвитку сільськогосподарських підприємств.

Враховуючи розміри сільгоспформувань та різні умови їх господарювання, обслуговуючі кооперативи зі спільного використання можна розподілити на три групи. До першої групи таких кооперативів зі спільного використання техніки належать ті, які створили власники особистих селянських господарств. На практиці такі кооперативи створюються на рівні сільських громад. До їх складу входять представники майже всіх домогосподарств села або кількох навколишніх сіл. До другої групи належать кооперативи, які створює організована група товаровиробників: фермерські господарства, приватні сільськогосподарські підприємства. Такі кооперативи, як правило, об'єднують на рівні району 20-30 фермерських господарств і здебільшого є спеціалізованими суб'єктами господарювання на селі та значною мірою сприяють розв'язанню соціальних проблем. До третьої групи належать кооперативи, які створюються на рівні району, так звані «агроторгові доми», членами й одержувачами послуг яких є великі реформовані сільськогосподарські підприємства всіх форм господарювання, фермерські господарства, сільськогосподарські обслуговуючі першої і другої груп. Такі кооперативи практично можуть об'єднувати

всіх сільськогосподарських товаровиробників району [4, с. 96].

Висновки дослідження. Для особистих селянських господарств механізаторські кооперативи є єдиним засобом механізувати їх роботу, такі кооперативи дають змогу раціоналізувати використання сільськогосподарської техніки. Окремою формою є механізаторський кооператив, який має у своєму розпорядженні технічну майстерню для підтримки у належному стані власної техніки, може надавати своїм членам додаткові послуги з ремонту їх техніки. Ремонт техніки може бути основним видом діяльності кооперативу: у такому випадку йдеться про кооператив з ремонту сільськогосподарської техніки.

Що ж до середніх фермерів та приватних господарств середнього розміру, то механізаторський кооператив дозволить раціонально загрузити наявну техніку та поступово оновлювати технічний парк. Також він дає можливість купувати більш продуктивну техніку, що зменшує фінансове навантаження на члена механізаторського кооперативу та зменшує час виконання певних агротехнічних операцій.

Щодо великих товаровиробників, то створювати обслуговуючий технічний кооператив

не доцільно, оскільки такі підприємства мають великий обсяг механізованих робіт та здебільшого володіють значним парком техніки. Ці господарства можуть об'єднуватися у кооператив, якщо в них є потреба у специфічній та потужній техніці (автоматичний оприскувач, специфічні тягачі, кормозбиральні комбайни) чи створенні потужної ремонтної бази.

Перспективами подальших досліджень є створення ринкової інфраструктури функціонування обслуговуючих кооперативів. Особливо це стосується удосконалення правового забезпечення створення та функціонування сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. Розв'язання цих проблем дозволить вивести сільське господарство на європейський рівень та покращить продовольчу безпеку країни.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Підлісецький Г.М. Матеріально-технічна база аграрного виробництва: стан та проблеми відтворення / Г.М. Підлісецький, В.Л. Товстопят, А.В. Бурилко // *АгроІнКом*. – 2008. – № 5-6. – С. 34-39.
2. Зіновчук В.В. Організаційні основи сільськогосподарського кооперативу / В.В. Зіновчук. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К. : Логос, 2001. – 380 с.